

Του Χρήστου Επαμ. Κυργιάκη

Έφυγε στα **98**, πλήρης ημερών, πλήρης εμπειριών, πλήρης κακουχιών, πλήρης αρνήσεων να υποκύψει σε απειλές, εξορίες, ξύλο και εξευτελισμούς. Σαν κι αυτή έχει πολλές να αναδείξει η Ιστορία. Όχι η κουφάλα η επίσημη αλλά **η άλλη**, η πραγματική, η κρυφή που γράφεται **στις μνήμες, στις καρδιές και τις συνειδήσεις με πληγές και δάκρυα.**

Είχε έξι παιδιά παρόλο που γέννησε δέκα. Τα τέσσερα δεν τα κατάφεραν. Αδύναμοι κρίκοι. Ατομική ευθύνη των αρχών του προηγούμενου αιώνα. Τι θαρρείτε; Πως η ατομική ευθύνη είναι ανακάλυψη των νέων γιαλαντζί δήθεν ηγετών;

Σαν ήρθαν οι Γερμανοί μετά τον ελληνοϊταλικό πόλεμο όλα τα παιδιά της τάχθηκαν στον αντιφασιστικό αγώνα μέσα από τις γραμμές του **ΕΛΑΣ.**

Αργότερα, στον εμφύλιο, διάλεξαν να μην πάνε με τους συνεχιστές των δοσίλογων, των ταγματασφαλιτών, των γερμανοτσολιάδων και των υπηρετών των ξένων κατακτητών.

Τα δύο της παιδιά σκοτώθηκαν. Τα υπόλοιπα υπέστησαν διώξεις και τρομοκρατία.

Η ίδια εξορίστηκε στο **Μακρονήσι** για σωφρονισμό. Δε λύγισε, δεν τους έκανε τη χάρη να κλάψει ούτε στα πιο φριχτά της βασανιστήρια.

Σαν χάσεις τα δυο σου παλικάρια, τους δυο σου ήλιους, σαν φας τον πόνο με το κουτάλι και τον πιεις μονορούφι στο ποτήρι, πώς να σε τρομάξουν τα ανθρωπάκια όπως οι δειλοί βασανιστές;

Και πέρασαν τα χρόνια και γύρισε στο σπίτι της στο χωριό και ήρθε και η χούντα και οι ίδιοι που την έδειχναν με το δάχτυλο στους διώκτες της, έλυναν και έδεναν.

Και πάλι δεν σκιάχτηκε.

Τους κοιτούσε χαμογελώντας και έφτυνε χάμω όταν τους συναντούσε.

Και κάποτε «αποκαταστάθηκε» και η δημοκρατία και πολλοί από εκείνους που την κατέλυσαν είχαν στο χωριό πάλι το πάνω χέρι.

Πρώην φασίστες, μαυραγορίτες και νυν τοκογλύφοι είχαν τα μέσα για να τρομοκρατούν και πάλι, με διαφορετικό τρόπο φυσικά, αλλά πάντα με τον ίδιο σκοπό. Να έχουν εκείνοι το χρήμα και τη δύναμη.

Και ήρθε η μέρα που η εγγονή της γιαγιάς θα παντρευόταν.

Στο σόι υπήρχε και ο πλούσιος, ο τοκογλύφος του χωριού. Ένα ανθρώπινο απόβρασμα χωρίς ηθικούς φραγμούς που του άρεσε να ποδοπατά ανθρώπους και να τους κάνει να φαίνονται μικροί επειδή εκείνος ποτέ δεν ξεπέρασε σε μπόι αυτό του σκουληκιού που σέρνεται.

Τα μέλη του δεύτερου σογιού ήταν βγαλμένα μέσα από τους διωγμούς και τις εξορίες που πλέον «αναγνωρίστηκαν» τυπικά ως «ίσα» με τα καθωσπρέπει μέλη της υπόλοιπης κοινωνίας από το επίσημο «δημοκρατικό κράτος».

Την ώρα που το γλέντι άναψε, αμέσως μετά το χορό της νύφης, σηκώθηκε ο τοκογλύφος με την παρέα του να χορέψει.

Βγάζει ένα μάτσο χαρτονομίσματα, πλησιάζει στα όργανα επιδεικτικά, πιάνει μερικά χιλιάρικά και τα πετάει στα πόδια του κλαρινίστα.

«Παίξε το Ζέρβα», του λέει και βγάζει το μαντήλι από την τσέπη του παντελονιού του για να τον πιάσουν να χορέψει.

Μια παγωμένη βουβαμάρα απλώνεται παντού και ένα «ωχ» βγαίνει από τα στόματα όλων.

Αργότερα κατάλαβα, μικρός καθώς ήμουν, γιατί βγήκε από τα στόματα όλων αυτών ο αναστεναγμός, και του ενός σογιού και του άλλου.

Μια τέτοια παραγγελιά σήμαινε ευθεία κήρυξη πολέμου με το άλλο σόι. Οι «νικητές» πετάνε το γάντι στους «ηττημένους» και μάλιστα μέσα στο ίδιο τους το σπίτι.

Κάποιοι από την ίδια παρέα προσπάθησαν να αλλάξουν γνώμη στον πρωταίτιο αλλά εκείνος ήταν ανένδοτος.

«Είπα τον Ζέρβα. Τελείωσε.»

Το κλαρίνο άρχισε να παίζει και ο χορός ήταν έτοιμος να ξεκινήσει.

«Αυτό το τραγούδι δεν θα ακουστεί σε τούτο το σπίτι», ακούστηκε μια φωνή σπαρακτική και οργισμένη τόσο δυνατή που σκέπασε τον ήχο του κλαρίνου.

Τα όργανα σταμάτησαν και από το διπλανό τραπέζι πετάχτηκε η κόρη της γιαγιάς.

«Τα αδέρφια μου σκοτώθηκαν από σένα και τους ομοίους σου», είπε στον τοκογλύφο και τον πιάνει από τους γιακάδες του πουκαμίσου του. Τραβάει το μαντήλι με το ένα χέρι, το πετάει κάτω και το πατάει με τα πόδια της με όση δύναμη είχε.

«Σήκω και φύγε. Να πας στο σπίτι σου να το χορέψεις μέχρι το πρωί. Φύγε πριν γίνει κανένα κακό. Σε τούτη εδώ τη ρούγα περπάτησαν τα αδέρφια μου. Δεν θα τα μαγαρίσεις χορεύοντας το Ζέρβα. Θες να χορέψεις το Γοργοπόταμο; Αν θες σου βαράω και παλαμάκια και κερνάω και τα όργανα.»

Η ατμόσφαιρα ήταν τόσο ηλεκτρισμένη που έλεγες ότι όπου να' ναι θα γίνει έκρηξη και θα ισοπεδωθούν τα πάντα.

Εμείς τα μικρότερα είχαμε μαζευτεί σε μία άκρη και περιμέναμε με αγωνία περισσότερο παρά με φόβο, για το τι θα συμβεί.

«Παίξε το Ζέρβα για να χορέψω», επέμενε ο νταής.

Ο οργανοπαίχτης, μαζεύει τα χιλιάρικα που του άφησε και τα επιστρέφει στον επίδοξο χορευτή.

«Τα παλικάρια που χάθηκαν ήταν φίλοι μου. Δεν μπορώ να το παίξω αυτό το τραγούδι.»

«Γιατί; Αφού το ξεκίνησες.»

«Το ξέχασα. Δεν το θυμάμαι. Θες κάποιο άλλο; Αν όχι, σήκω και φύγε και μη χαλάς άλλο το γάμο.»

Μάζεψε τα χιλιάρικα ο τοκογλύφος, έκανε νόημα στην παρέα του και έφυγε βρίζοντας.

Σηκώθηκε στη ρούγα το σόι της γιαγιάς.

Πλησίασε η κόρη της στα όργανα, ξεκομπόδιασε το μαντήλι και έβγαλε από μέσα τη μία και μοναδική λίρα που ήταν μέσα κομποδιασμένη.

Την έδωσε στα όργανα.

«Παίξτε το Γοργοπόταμο μέχρι το πρωί. Να το ακούσουν τα αδέρφια μου και να έρθουν να χορέψουν. Κι

εσύ μάνα, σήκω. Σήκω να σύρεις πρώτη το χορό.»

Μπροστά η γιαγιά τραγουδούσε κι έκλαιγε κι ακολουθούσαν τα τέσσερα παιδιά της. Χόρευαν όλοι για τα δύο τα παλικάρια που σκοτώθηκαν.

Χόρευαν κι έκλαιγαν και μαζί τους σιγόκλαιγε και το κλαρίνο...